Studia Teologiczno-Historyczne
Śląska Opolskiego 46 (2026), nr 1
DOI: 10.25167/sth.6324

Od redakcji

Pierwszy numer półrocznika „Studia Teologiczno-Historyczne Śląska Opolskiego" z 2026 r. otwiera tekst będący krytycznym odczytaniem encykliki papieża Leona XIV na temat etyki sztucznej inteligencji *Magnifica Humanitas*, będącej aktualną odpowiedzią na zagrożenie, jakie sztuczna inteligencja stwarza dla godności ludzkiej i dobra wspólnego, oraz istotną aktualizacją katolickiej nauki społecznej w obliczu tego wyzwania. Autorzy wskazują na niespójność między katolickim nauczaniem społecznym i seksualnym na temat godności ludzkiej, widoczną w encyklice *Magnifica Humanitas*, i przedstawiają propozycje rozwiązania, mające na celu usunięcie tej niespójności.

Kolejny artykuł jest odczytaniem ekologii integralnej encykliki *Laudato si'* w kontekście upowszechnienia sztucznej inteligencji. Tekst, wychodząc od relacyjnego rdzenia pojęcia ekologii, wykazuje, że przekształcenie środowiska relacyjnego człowieka przez AI jest zagadnieniem ekologicznym w sensie ścisłym. Za kryterium oceny autor przyjął wzajemność relacji odniesionej do osoby jako *imago Dei*, a jako odpowiedź zaproponował nawrócenie ekologiczne odniesione do relacji.

W 2021 r. niemiecki episkopat opublikował dokument ekologiczny o bioróżnorodności *Vom Wert der Vielfalt – Biodiversität als Bewährungsprobe der Schöpfungsverantwortung*, który wzywa do ochrony stworzenia w duchu „zielonej encykliki" papieża Franciszka *Laudato si'*. Autor przybliża treści tego dokumentu polskiemu czytelnikowi i w kontekście dramatycznego wymierania niektórych gatunków wskazuje na potrzebę zmiany stylu życia, reformy rolnictwa oraz uznania wartości, a nie tylko użyteczności istot żywych.

Przedmiotem kolejnego tekstu jest próba odpowiedzi na narastający kryzys wiarygodności doktryny zbawienia w świecie naznaczonym cierpieniem, niesprawiedliwością i przemocą na podstawie analiz książki papieża Benedykta XVI *Jezus z Nazaretu*. Autor nakreślił założenia papieskiej koncepcji soteriologicznej, przedstawił jej wewnętrzne powiązania, dokonał krytycznej oceny jej aktualności i przydatności w dzisiejszych realiach oraz wskazał obszary wymagające dalszego doprecyzowania.

Zagadnienie odpowiedzialnego rodzicielstwa w świetle tzw. memoriału krakowskiego, opracowanego przez teologów skupionych wokół Karola Wojtyły, w odpowiedzi na projekty encykliki dotyczącej regulacji urodzeń, analizuje kolejny artykuł. Tekst przedstawia argumentację filozoficzną i teologiczną tego dokumentu, odnoszącą się do godności osoby ludzkiej, prawa naturalnego, miłości małżeńskiej, przekazywania życia oraz moralnego rozróżnienia między antykoncepcją a naturalną regulacją poczęć. Autor prezentuje dokument jako istotny etap personalistycznej obrony katolickiego nauczania o małżeństwie i płodności.

Tekst z obszaru teologii dogmatycznej zawiera systematyczną refleksję nad centralną formułą Koronki do Miłosierdzia Bożego („Ojcze Przedwieczny, ofiaruję Ci Ciało i Krew, Duszę i Bóstwo Syna Twojego") w świetle klasycznej doktryny trynitarnej, chrystologicznej i soteriologicznej Kościoła rzymskokatolickiego. Autor dokonał analizy literalnej struktury semantycznej powyższej formuły w odniesieniu do precyzyjnego języka dogmatycznego tradycji nicejsko-chalcedońskiej i ukazał napięcia, jakie może generować względem klasycznych rozróżnień dotyczących jedności Boskiej istoty (*homoousios*), unii hipostatycznej oraz zasady *secundum humanitatem – virtute divinitatis*. Artykuł proponuje model hermeneutyczny o charakterze personalistycznym, ekonomicznym i synekdochicznym, który pozwala interpretować sporne sformułowania w zgodzie z ortodoksją.

Kolejny tekst z obszaru teologii dogmatycznej jest analizą teologii Grzegorza Palamasa i koncentruje się na doświadczeniu światła jako argumencie dogmatycznym. Autor, opierając się głównie na *Triadach* (I–II), pismach polemicznych oraz nauce o przebóstwieniu, wykazuje, że w ujęciu palamickim doświadczenie nie pełni funkcji wtórnej wobec doktryny ani nie stanowi prywatnego zjawiska mistycznego, lecz jest normatywnym elementem teologicznego poznania. Tekst podkreśla znaczenie precyzyjnej artykulacji dogmatycznej oraz ukazuje aktualność myśli Palamasa dla współczesnej refleksji dogmatycznej nad relacją doświadczenia, doktryny i poznania Boga.

Ostatni tekst teologiczny przedstawia analizę doboru czytań mszalnych zawartych w Mszale rzymskim wydanym przez papieża Jana XXIII w 1962 r. Autor na drodze analizy perykop biblijnych, zawartych w formularzach Mszy roku liturgicznego, ku czci świętych oraz wspólnych o świętych, wotywnych i za zmarłych, wykazuje obecność konkretnych, wyselekcjonowanych fragmentów Pisma Świętego, a także wyjaśnia ich teologiczne znaczenie w kontekście danej liturgii. Tekst stanowi podstawę dla zrozumienia postulatu Soboru Watykańskiego II dotyczącego bardziej obfitego zastawienia wiernym stołu słowa Bożego.

Wśród tekstów z obszaru historii Kościoła jest pierwsza część zarysu dziejów klasztorów zakonów żeńskich na Węgrzech (X–XXI w.). Autor omawia

historyczne wątki klasztorów żeńskich i przywołuje czynniki, które oddziaływały na powstawanie, rozwój, odrodzenie i likwidację placówek. Tekst stanowi przyczynek do zrozumienia współczesnego stanu żeńskiego życia zakonnego na Węgrzech.

Kolejny tekst stanowi kontynuację przyczynku do biografii bpa Teodora Kubiny, który ukazał się w poprzednim numerze czasopisma. Autor, przedstawiając postać hierarchy z perspektywy duchowieństwa diecezjalnego, sióstr zakonnych i świeckich, podkreśla, że w latach posługi przyswajał specyfikę nowej diecezji, a jednocześnie nie zrezygnował z dumnego podnoszenia swojego śląskiego pochodzenia i rozumienia Kościoła.

Przedmiotem kolejnego artykułu jest opis przygotowań diecezjalnych oraz przebiegu pielgrzymki papieża Franciszka do sanktuarium jasnogórskiego 28 lipca 2016 r. Na postawie dokumentacji Kurii Metropolitalnej w Częstochowie, materiałów komitetów organizacyjnych oraz nauczania biskupa Rzymu autor omawia logistyczny wymiar wydarzenia, unikalny charakter homilii papieskiej i ukazuje ewolucję papieskich podróży apostolskich do Częstochowy na tle przemian ustrojowych i społeczno-politycznych.

Przedmiotem ostatniego artykułu naukowego niniejszego numeru czasopisma jest rzymska faza procesu beatyfikacyjnego. Autor wyjaśnia, że nie chodzi jedynie o formalną weryfikację zgromadzonych dokumentów, ale o akt wspólnotowy Kościoła, który bada, czy w życiu kandydata rzeczywiście objawiła się świętość jako znak działania łaski. Tekst przybliża znaczenie *Positio Causae* oraz procedur, które ostatecznie prowadzą do podjęcia przez papieża decyzji o wyniesieniu kandydata do chwały ołtarzy.

Sekcję *Recenzje – Materiały – Sprawozdania* otwiera recenzja książki *Geschichte der christlichen Ethik* autorstwa Sigrid Müller i Kerstin Schlögl-Flierl, opublikowanej przez wydawnictwo Herder w 2026 r. Druga recenzja prezentuje książkę *100 pereł archidiecezji katowickiej*, wydaną pod redakcją Wojciecha Schäffera przez Instytut Gość Media – Księgarnia św. Jacka w Katowicach w 2025 r. Kolejna recenzja przedstawia książkę będącą monografią biograficzną poświęconą ks. prof. dr. hab. Jana Związkowi (1937–2020). Tekst o charakterze biograficznym jest wspomnieniem postaci ks. Johannesa Zlotosa (1936–2016), wykładowcy w Wyższym Seminarium Duchownym Śląska Opolskiego w Nysie – Opolu. Kolejny tekst przedstawia aktualną działalność na rzecz ubogich na przykładzie posługi realizowanej przez *Caritas* Diecezji Opolskiej. Na końcu numeru czasopisma zostały opublikowane sprawozdania z konferencji naukowych. Pierwsze z nich przedstawia konferencję ekumeniczną *Ankommen der Flüchtlinge und Vertriebenen 1946 – Schlesische Erfahrungen zwischen Verlust, Glauben*

und Neubeginn – Wie haben sie es geschafft, która odbyła sie w dniach 31 stycze nia – 1 lutego 2026 r. w Moguncji. Kolejne sprawozdanie dotyczy panelu *Green Theology and Philosophy*, który odbył się w dniach 28–30 maja 2026 r. w ramach VII międzynarodowej konferencji *EU Green week* w Lublinie. Trzy kolejne sprawozdania przybliżają wydarzenia naukowe, które odbyły sie w czerwcu 2026 r.: konferencję zorganizowaną z okazji 75. rocznicy śmierci ks. inf. Bolesława Wróblewskiego, która odbyła się 12 czerwca 2026 r. w Częstochowie, konferencję naukową pt. *Kościół jako inicjator przemian społecznych i kulturowych na Śląsku na przestrzeni wieków*, która odbyła się 16 czerwca 2026 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego w Opolu oraz konferencję naukową *Franciszek. Topografia ośmiowiekowej obecności w kulturze*, która odbyła się 18 czerwca 2026 r. na Wydziale Teologicznym Uniwersytetu Opolskiego.